

RIJEČ UREDNIKA

U Uvodu knjige *Historiografija* Ernst Breisach konstatira kako “ispitivanje spiska funkcija koje je istorija obavljala tokom vekova otkriva nam da ove funkcije imaju koren u središnjoj činjenici da je ljudski život podložan diktatu vremena”. Sugerirajući čitaocima u nastavku da se suzdrže od pitanja o tome šta je vrijeme, jer bi takva diskusija vodila dublje u povijest do “muke” koju je s tim pitanjem imao Sveti Augustin, Breisach se opredijelio za jedno savremeno tumačenje vremena čija je srž sadržana u tvrdnji da je vrijeme “suštinska dimenzija sveg ljudskog postojanja”. Slijedeći, dakle, ovakvu postavku, dalje je konstatirao kako se ljudski život nikada ne odvija “samo u sadašnjosti” nego, zapravo, u “tri sveta: jednom koji jeste, jednom koji je bio i jednom koji će doći” odmah se korigirajući na bolju koncepciju o trećem kao “svetu za koji ljudi misle da će doći”. Iako bi naredna komparacija mogla biti vrlo neodmjerena, ipak je moguće ponuditi za razmišljanje usporedbu između “ljudskog života” i “uredničkog života” koji, na prvo čitanje, zaista imaju izvjesna mjesta susretanja. Prema navedenom je, dakle, urednički život podložan “diktatu vremena” pa i u uvjetima u kojima nam se čini prihvatljivom teza o vremenu kao suštinskoj dimenziji ljudskog, u drugom čitanju – uredničkog, postojanja. Iz tako postavljene perspektive, ovaj tekst treba čitati i razumijevati kao kraći osvrt na (urednički) svijet koji jeste, koji je bio i onaj za koji ja, kao urednik časopisa, i dalje vjerujem da “treba doći”.

Pred nama je dakle, novi broj časopisa *Radovi Filozofskog fakulteta (historija, historija umjetnosti, arheologija)* za čije postojanje u posljednjoj deceniji imamo zahvaliti agilnosti nastavnika i saradnika Odsjeka za historiju, odnosno, od 2018. godine i Centra za historijska istraživanja, čijom se snagom volje, entuzijazmom i opredjeljenjem, ali zašto ne reći i to – borbom s vjetrenjačama, časopis ipak pojavljuje povezujući na jednom mjestu istraživanja iz oblasti historiografije, historije umjetnosti i arheologije. Vjerovatno je navedeno jedna od bitnih karakteristika ovog časopisa, koji ga razlikuje od drugih, također vrijednih časopisa, a koji se pojavljuju u Bosni i Hercegovini. Opet su pred nama tekstovi koji zahvataju širok vremenski raspon, tematski su raznoliki, a autori su iz Bosne i Hercegovine te gostujući istraživači, koji su svojim radom i opredjeljenjem za buduća istraživanja prepoznali Odsjek za historiju, odnosno Filozofski fakultet u Sarajevu, kao mjesto s kojim treba saradivati i širiti polje međunarodne akademske saradnje.

Adnan Busuladžić svojim tekstom o neobjavljenom arheološkom materijalu sa lokaliteta brda Stražbenica u naselju Bukovača kod Bosanskog Petrovca ne samo da

detaljno opisuje pronađene kovanice novca, keramiku, konjske potkove, strelice, fibule i drugi arheološki materijal, nego daje širu kontekstualizaciju njihova nastanka, svojevrsnog kretanja i značenje koje jedan takav, i dalje nedovoljno arheološki istražen lokalitet, pruža za bolje sagledavanje zapadnobosanskog područja u kontekstu regionalnih mreža ljudi i materijalne kulture u širem vremenskom intervalu od prahistorije do kasne antike i ranog srednjeg vijeka. Kasni srednji vijek, pak, odnosno i početak ranog novog vijeka u ovom je broju zahvaćen prezentacijom istraživanja Esada Kurtovića u radu kojim kroz tri generacije prati pojavu i djelovanje trebinjskih Kapičića - "Ljudi Ostoje Poznanovića", gdje prvo identificira aktere "istoga prezimena" u pljačkaškim aktivnostima dubrovačkog zaleđa, uglavnom na putevima koji povezuju Dubrovnik sa zaleđem, a potom u narednim generacijama, u 16. vijeku, prati njihovo učešće u kreditnoj trgovini i prijevozu robe od Dubrovnika do Novog Pazara, Kruševca, Niša i Sofije. U navedenoj slagalici, najdetaljnije identificira i prezentira porodičnu lozu Dobrila Kapičića. U trećem radu Bahar Arslan, uposlenica Odsjeka za historiju Dokuz Eylül univerziteta iz Izmir, Republika Turska, koja je akademsku 2021/2022. provela kao gostujući istraživač na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, na osnovu historiografske, politološke i publicističke literature, prati transformaciju ideja među nosiocima promjena u kasnom periodu Osmanskog Carstva, odnosno, u širem vremenskom rasponu od Tanzimata do proglašenja Republike Turske 1923. godine. Fokus rada je usmjeren ka "Druvoj ustavnoj revoluciji" 1908. godine, ali je razvoj pojedinih ideja koje su dominirale unutarosmanskim društveno-političkim diskursom posmatran u znatno širem vremenskom rasponu. Ovakav rad i zaključci koje iznosi Bahar Arslan potrebno je posebno situirati unutar bosanskohercegovačkih historiografskih diskusija o "odnosu" Osmanskog Carstva prema Bosni i Hercegovini poslije 1878. godine, naročito tokom jedne od kriza pred Prvi svjetski rat, odnosno, tokom 1908. godine. Uz tradicionalnu rubriku Prikaza i osvrt, gdje riječ uglavnom dajemo našim mladim kolegicama i kolegama, ovaj broj zaključujemo slovom o Desanki Kovačević Kojić, dugogodišnjoj profesoricu Odsjeka za historiju, koja je preminula 2022. godine. "Diktat vremena" naložio je traganje za novim putevima vlastitog stručnog i znanstvenog iskazivanja, kojima će ovaj urednik posvetiti vrijeme koje dolazi. U takvom kontekstu, treća dimenzija vremena, odnosno, "vrijeme koje treba doći" bit će ispunjeno podrškom drugim kolegicama i kolegama koji će preuzeti odgovornost za časopis čija će budućnost ovisiti o ljudima koji su mu u proteklom periodu posvetili dio sebe. Uloge će biti drugačije, ali posvećenost zajedničkim ciljevima, treba biti – vjerujem, zajednički iskazana. Podrškom.

Amir Duranović